

Abstrakt

Tarského sémantická koncepce pravdy je patrně nevlivnější – určitě nejdiskutovanější – moderní koncepce pravdy, která vzbudila nespočet různých interpretací a reakcí. Zatímco někteří filosofové ji oslavovali jako úspěšnou explikaci pojmu pravdy, jiní argumentovali, že nám neposkytuje adekvátní filosofický výklad tohoto pojmu. Cílem dizertace je podat systematické a kritické prozkoumání povahy a signifikance Tarského koncepce, založené na pečlivé expozici jejich konceptuálních, technických i historických předpokladů. Metodologická strategie aplikována v práci obráží autorovo přesvědčení, že nelze patřičně zhodnotit přínos Tarského koncepce bez pochopení jejich logických, matematických a filosofických aspektů, a toho jakou roli hrají v jeho širším projektu teoretické sémantiky, jak spolu souvisí (případně nesouvisí). Kapitola 2 je detailní expozicí konceptuálního i historického pozadí Tarského koncepce pravdy a metody definování pojmu pravdy pro formalizované jazyky, a v kapitole 3 se vysvětluje formální aparát pravdivostních definic pro 3 typy jazyků různé complexity. Kapitoly 4-7, které tvoří jádro celé práce, jsou věnovány ústřední otázce signifikance Tarského koncepce. V kapitole 4 se vysvětlují její logicko-matematické aspekty a přínos pro matematickou logiku, v souvislosti s výsledky Kurta Gödela a Rudolfa Carnapa. V kapitole 5 jsou pak vyloženy základní předpoklady modelové-teoretického přístupu k sémantice, a diskutuje se v ní otázka do jaké míry Tarského průkopnický článek (1933a) „Pojem pravdy ve formalizovaných jazycích“ (a související práce z období 30 let) anticipuje tento moderní přístup. Kapitola 6 pojednává kontroverzní otázku filosofického přínosu a hodnoty Tarského koncepce, a probírá různé námítky a argumenty, který se snaží ukázat, že Tarského koncepce není filosoficky adekvátní explikací pojmu pravdy, konkrétně že sama o sobě nám neříká nic podstatného o sémantice jazyka. Kapitola 7 si klade otázku, jestli je Tarského koncepce „robustní“ teorií pravdy nebo jde spíše o „deflační“ teorii pravdy.

Na základě pečlivé analýzy se v práci pokusím motivovat a podložit následující interpretaci. [A] Tarského koncepce a na ní založená metoda definování pojmu pravdy pro daný jazyk byla primárně určena pro logicko-matematické účely. [B] Může být považována za deflační koncepci pravdy, a sice v tom smyslu, že úplně abstrahuje od meta-sémantických otázek týkajících se metafyzické či epistemologické báze a statutu sémantických vlastností. [C] To lze ovšem vidět spíše jako její pozitivní rys, protože tím, že odděluje formální (logicko-matematické) od meta-sémantických aspektů, poukazuje na užitečnou dělbu teoretické práce v oblasti významu a sémantických vlastností obecně. Nicméně, [D] i když má Tarského koncepce pravdy tento deflační charakter, formální struktura pravdivostní definice je sama o sobě neutrální a může být interpretována a použita různými způsoby, z nichž některé jsou deflační, jiné však mohou být robustnější povahy.